

Eskerrak:

Liburutxo au gertatzen lagun diraten guziei.

Batez ere erabili ditudan liburuen egillei; ~~eskerrak~~ ^{oiei zor baidietet}
~~haidirak~~ emen esan detan guzia.

Eskerrak nere anai Joxeba'ri; berak egin baitizkit emen
asaltzen diran marrazkiak.

Ta eskerrak liburu ^{batuek} ~~erik~~ inguratzen lagundu dirat ~~erik~~ Arozena'
tar Maggy Fracket ^(?) eri.

PANPIÑAK

Nola manuxelak egin, nola antzestokia gertatu, nola
panpiñak
antzerkiak idatzi ta nola, antzestu.

Euskera ta umeak

Euskerak umeetatik berpiztu bear du.

Batetik, ^{gaurko euskeraz} umeak ikasiko ba dute, ta umeak euskeraz ^{gaurko} egingo ba dute, ^{geratu eskaldun} ume ez ~~diran~~ asko ta asko ^{egin} ~~bearko~~ ^{dakela} dute. Umeen eragiña danon eragiña izango dala ikustea ez da zaila.

Au sikoloji aldetik.

Bańan bestetik, ~~ere~~ ^{ere} ekonomi bidetik ere ba dauka joera onek garrantzi aundi bat.

Gure errian bostetik batek egiten ote du euskera? ^{Orreulstean} ~~Oste~~ orren gutxirekin konformatzen ba giña, ^{ez litzake aintzara} Ta, egia esan, konformatu onekoak ba gera, ^{euskeldunak} daukagu gerala ezin ukatu. Situazio onetan ba gaude ez ~~gaurko~~ txantxetan ~~ibiltzerik~~ ^{ekin} ibiltzerik, ^{ekin} bear ^{diogun} lanak al dan protxuskoena izan bear du. Ez gaude, gero, denbora galtzeko. Denbora gure aurka dijoa, gero! Ala, euskera lan au egiteko al degun bide ekonomikoena arkitu bear degu. Ta, duńarik gabe, bide ~~ekonomiko~~ garrizko merkena umeen bidea da.

Zergatik?

Batetik, umeak orretarako daukate denbora, ikasteko; zarrok, berriz, ez degu ezer ikasteko azti aundirik arkitzen. Ta umeak ikasteko daukaten denbora ori, ikastolan bertan dala edo ikastolatik kanpora dala, zarrok bańan askoz ere obeto aprotxatzen dute, bere buruan aixa sartzen baitira ikaskizun? berriak, eta batez ere izkuntzak, ~~gaurko~~

Bestetik, umei erakustea askoz ere ~~ekonomi~~ merkegoa da zarrei erakustea ^{batez beste} bańo. Umeak ikasten duanak ^{irurogei} bat urte iraungo dio, Jaungoikoak lagun, batez beste; ta zarragoak ikasten duan pixkak ez dio, batez beste, erdia iraungo. Gańera,

[redacted] ~~gaitera,~~ here

[redacted]

[redacted] [redacted]

[redacted]

[redacted] *h*

[redacted] *huta, ta*

[redacted] *n*

[redacted] *1 0 8*

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted] *fuck*

[redacted]

[redacted] *a*

[redacted]

[redacted]

[redacted] *u* *u*

[redacted]

[redacted]

[redacted] *o*

[redacted]

[redacted] *lean d'esp,*

[redacted]

[redacted]

[redacted] *h*

[redacted]

[redacted]

bere etxean erabiltzen, ume oiek eskolan aitarekin eta amarekin ~~diskutitzeke~~ euskera dala ta diskutitzen jartzen ba ditugu; "trena" ez dala, bultzia dala; "automobilla" ez dala, berebilla dala; guk umeen bidetik egiten ari geran lana alperrikakoa izango da,

Ez gaitezala arrokeriak itxutu, ez gaitezala gure bakarkeri? arrokeriak jo.

Izkuntzak, izkuntz guziak, ez dira berez jaio, ^{ta} asi ta bizitzen diran zerbait ^{dira.} Izkuntzak danak dute beren artean artu-eman aundia. Ta emendik aurrera, kultura izkuntzen alboan joateak ez digu kalterik egingo, ona baizik. Neurriak bear dira onetarako, noski, ta ez degu orregaitik euskera ~~er~~deraz itz egingo; ^{beaz;} baiñan bakarkeriz? iflorren kutsurik gabeko izkuntza ~~egiten~~ asten ba gera, ~~xxxxxxxixxxx~~ euskeraren eriotza gertatzen ari gera.

Utzi akiozu umeari trena esaten, eta automobilla esaten, ori da ta gure gaurko euskera ta.

"Tren" beraz españarra edo gaztelera dala uste al dezu? Prantzezez "train" idazten da, ta tren irakurtzen da; ingeleraz ere "train" idazten da ta trein irakurtzen da. Ta beste izkuntza askoetan ere berdin.

Gu besteak, izkuntz aberatsak, baño arroagoak izan bear al degu ba da? Nundik?

Ara or bestea: "automóvil"; españera dala uste al dezu? Prantzesez ere "autóvil" [?] idazten da, ta irakurri ere ia berdin; ingeleraz "car" esaten da maizena, baiñan "automobile" ere bai askotan.

Ta orrela makiña bat itz bai.

gipuzkoar batek; bizkaitar batek berriz ba liteke: "Ez dautzot
Euskera bizirik nai ba degu,
olakorik ~~ixxi~~ iñoz ikusi" ~~xxxxxx~~ esatea. ^{Arkitu} bear degu
danok ~~ixx~~ kultura bidetan itz berdiñak erabiltzeko bidea, batetik,
eta bestetik ikasi bear du umeak gipuzkeraz "Ez diot olakorik
beñere ikusi", idazten, eta bizkaitarra: "Ez dautzot olakorik
iñoz ikusi" esaten.

itz egin
Gai onetaz oso luze idatzi liteke; ta [^] bear degu. Baiñan
ez da au tokia.

Umeetzaz ari gera.

Erakutzi ^{itzak} dezaiogun umeari ^{diran} bear ~~xxx~~ bezela idazten,
baiñan ~~xxxx~~ itz errezak erabilliaz; erakutsi dezaiogun
umeari joskera jatorrean idazten, gauzak geiegi beartu gabe.

Umeetzaz ari baigera izketan.

Gero joango gera umei gauzak zailtzen, aberasten,
konplejotzen, bere buru-bideak gauza konplejo geiago arkitzen
dijoazen bezela. Baiñan egin dezagun gure umeen euskera etxeko
euskerearekin ~~xxxxxx~~ batera joango an ~~euskera~~ izkuntza,
bata besteari, seme-guraso, guraso-seme, alkar errez eta lanik
egokia ta, al ba da, zergatik ez?,
gabe komunikatzeko bide [^] gozoa.

Ba al dakizute umeentzako bide ~~xxxx~~ gozoena zer dan?
Jostaketa bidea.

Umeak, egia esan, dana jostatzen ikasi bear luteke, edo
berak lan gutxiago egin dezaten,
jostaketa bidean beintzat. Orretarako, ^{guk lan egin bear geiago.}
Ala bear. ^{geiago}

Ara emen dakarkiten bidea: Danpiñ bidea.

~~xxxxxx~~

Ta panpiña zer da?

Jacques Chesnais'ek dionez¹, panpiña au da: "Sokaz edo biatzez pixtutzen dan egurrezko edo kartoiezko edo oialezko antzerki personaje bat".

Panpiña ez da mamuxel bat. Bai zera! Mamuxela ez da mugitzen, ~~mamuxelak ez du itz egiten~~ ta panpiña bai; mamuxelak ez du itz egiten, eta panpiñak bai.

Iñork ez daki ziurki panpiñak nun jaiokak diran.

Antziñako erri geienak ezagutu zuten panpiñekin antzerkiak egiteko arte au, baiñan batez ere bi erri dira gaur beraren sor-leku bezela geien aitatzten diranak: India ta Txina.

Indiarrak diotenez, Parati izeneko beren jaungoikoak sortu zuan lenengo mamuxela. Oso ederra izanik, mendi zulo batean gordeta edukitzen zuan, eta noizean bein bakarrik ateratzen omen zuan pasiatzera. Ala, bere zenar zan Shiva jaungoikoa izkutuko ibillera oietzaz konturatu ~~ze~~ zanean, bere atzetik joan eta ^{Bere} mamuxela ^{ori} ikusi zion; orrenbeste gustatu omen zitzaion ^{mamuxela} bizia eman eta munduko umeak gozarazteko bialdu zuan kamioak zear.

Txinarrak diotenez, berriz, beren enperadore zan Mhu'k ~~konturatu~~ kontratatatu omen zuan Yen Zen panpiñlaria bere jauregikoak alaitu zitezen.

Egia esan, munduan egin diran arkeologi billaketa

¹ Histoire générale des marionettes, Jacques Chesnais, Bordas 1947.

geienetan arkitu dira ~~panpiñak~~ panpiñ arrastoak, eta millaka urteak ~~ta~~ dituala ba dakigu.

Ejiptarrak marfilezkoak egiten zituzten, grekarrak lur egosiarekin, ~~xxxxx~~ erromarrak egurrarekin. Munduko museotan ~~haxdiraxgaur~~ erakusten dira gaur errazto oien ezaugarriak.

Gaur ~~xxxxxx~~ bi eretako panpiñak ditugu: goitik erabiltzen diranak eta betik erabiltzen diranak.

~~xxxxxx~~ erabiltzen diran panpiñak:
Goitik

Axaxikexrapriña
Burni-ziri panpiña.- Burni-ziri batetik zintzilik jartzen dan panpiñari deitzen zaio onela; burni-ziri au burutik asi ta panpiña darabilkin eskuraño eltzen da. Besoak eta zankoak lokarrien bidez mugitzen dira.

Lokarri panpiña.- Lengoa bezela, burni-ziri panpiña bezela, egiña dago. Baiñan emen burni ziriaren orde z bi lokarri dauzka. Lokarri oiek egurrezko tresna bateri lotuta daude; tresna onen bidez ^{ematen zaio} ~~erabiltzen da~~ panpiñari bere bizia.

Azpitik erabiltzen diranak:

Axaleko pampiña.- Egurrezko edo kartoizko buruari oialezko alkandora edo soñeko bat ~~erantzita~~ egiten dan mamuxela da. Ara nola erabiltzen dan: soñekoaren barruan eskua sartu; biatz-erakuslea ("índice") lepotik burura sartu; beste ~~biatzak~~ ^{panpiñaren} biatzak besoak bezela erabiltzen dira.

Silueta panpiña.- Aurretik edo ~~saietsetik~~ ikusten diran personajeen siluetak dira. Makiltxo batean josita zintzilika jartzen dira, ta sokaz bi edo iru mugialde ^{egiteko diria} ~~erabiltzen da~~ antola diteke.

Makil panpiña.- Makil batean josia dauka gorputz guzia. Aixa okertzen diran makiltxo me batzuekin egiten ~~ta~~ zaizkio besoak.

Tekladi-panpiña.- Aurreko bien zerbait ba du onek. Makil batean josia dago, baiñan gorputza mugi-liteke; ta besoak, zankoak eta burua sokaz mugitu ~~litte~~ ^{littehenak dira;} soka oiek tekladi batera lotuak daude. Tekla ^{bat} ukutu, ta ara mugi-alde bat.

Plegu-panpiña.- Ol batekin egiten da, ta ate-opo edo bisagra batzuen bidez plegatu litekena da.

Oiek dira, ba da, panpiñ bide ezagunenak.

~~Nik~~ ^{Nik} ez ditut, noski, emen danak erakutsiko. Bide oiek danak ~~erakutsiko~~ ikasi ta erabilli nai dituanak izango du beste nonbaite ikasteko era. Nere asmo bakarra panpiñ bide au nere erritarrei gogoraazteko besterik ez da. Alegia, ba daukagula euskera ~~erakutsiko~~ egin-bearretan lan (zakon eta ugari bat egiteko bidea, ^{bai,} ta ekin bear diogula. Nik liburutxo onetan erakutsi nai deten ~~panpiñ~~ panpiñ bidea ~~erakutsiko~~ errezen ^{egin} ~~egiten~~ liteken bidea da. Ortik aurrerakoak arkitzea ez da zailla. Ta bear ba da neronek egingo det lan ori. Baiñan aurretik asmo au ^{lanean} ~~erakutsiko~~ jarri nai nuke, ~~ta~~ ia gure artean arerik ba daukan.

Baiñan lan oneri ekin aurretik; zertarako ~~erakutsiko~~ ~~panpiñ~~ ta ^{inrentzako} ~~zertatik~~ da panpiñ bidea ain ona?

FIDELITY BOND

25% COTTON

[REDACTED]

[REDACTED] ikastolako [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] tätzen [REDACTED] ira,

[REDACTED]

[REDACTED] *mu* [REDACTED]

[REDACTED]

ba dago zer egiñik, eta aurreraxio egingo ditugu. Bakoitza zai~~a~~
dedilla bere aldetik al dan aurrerapen geienak ~~egin~~^{sortzen,} eta
alkar erakutsi dezagun.

Baiñan asi egin bear degu al dan errexen, eta emen
~~irakurriak~~ ^{bear-bear} dan guzia esango zaizu.

Urrango bearra: panpiñlariak bear ditugu.

Emen ere ba daukagu lan pranko egin bearra. Panpiñ-larien-
tzat ikastolatxo bat egitea izango litzake ederra, ta ^{lan} oneri ñre
lenbailen ~~egin~~ ^{ekin} bearra diogu. Baiñan ez daukagu oraindik orrelako
~~lan~~ ametsik egiterik, bai, ta bitartean bakoitzak al duana
eginda aurrera jo~~a~~ bearra degu.

Erri bakoitzean bi edo iru edo lau irakasle edo neska-
mutil izango al dira lan eder onetarako gertu daudenak eta
bere eskuetan eta bere biotzetan ume-pox pixka bat eta artista
sentimentu ^{apurren} ~~apurr~~ bat daukatenak! Oien esku geratzen da lan ori.
Ez da lan zaila izango. Asieran ~~lan~~ izango dute, noski, lana;
baiñan azkar gainduke ^{dute} ~~egin~~ egin bear dutena.

Lan onetan asi ta ondoen jarrai lezaketenak irakasleak
eta antzerkigilleak dira. Bai baitute oiek ^{barruan} umeentzako ta ~~isxk~~
ikusleen aldeko ~~eraman~~ eraman bear dan zerbait.

Panpiñlariak egin bear ~~lanak~~ lituzteken lanak bi dira:
bat, eskuak mugitzen ikasi, ta orretarako ixpilluan aurrean
ari ta ariz ikasiko dute; musikan ritmoan panpiñak erabiltzea
er~~e~~ lan bearrenetakoa da; bestea, ^{papelak ikas, ta} ~~eraman~~ panpiñaren abtik
aterako ba litzake bezelako izketa egiten ikasi.

Au da edozer panpiñlari~~k~~ ikasi bear lituzken bi lanak.

Baiñan gure lanerako, gauzak errezteko, eskuekin panpiña
erabiltzen ikastea naikoa izango da; itzak

zintetan grabatuta zabaldu genitezke ta.

Ala, erri bakoitzean grabadora bat bear genduke,
edo ^{edo bakoitzean edo beste umbate} Dosnosti 'n jegin eta saldu genitezken zintak jartzeko.

Ara ba da erri bakoitzerako lan erresa: bost edo sei neska-mutil gertu, antzerkigilleak edo irakasleak ba dira obe; grabadora bat erosi, ta ara panpiñak umeen aurrean.

~~XXXXXXXX~~
Urruna datorkigun lana: Panpiñ-lan oiek nola idatzi.

Antzerki lanak ez dute, ero, ~~panpiñ-lan~~ panpiñak egiteko balio! Antzerkirako gertatuta dauden bezela beintzat.

~~Egintza~~ Antzerki bat umeentzat ^{egokitu} liteke, bai. ^{ipuin bat} ere bai, emen, aurrerorio, neronek egiten duten bezela. ^{Baizant bide} Baizant bide bereziak erabili bear dira.

Lan ~~erretarako~~ ^{au arakusteko emen jarr} ~~ere~~ ^{ditut} kanpotik artutako adibide batzuek; eta ~~ere~~ ^{zaiatu naiz} here zaio txiki batzuek ere; ta nola berriak egin bear ditugun, zelan-nola batzuek ere ematen ^{ditut}, neronek ikasi al izan ditudan neurrian beintzat.

Ara, ba da, panpiñak eginda, antzestokia ^{eginda} ~~gertatuta~~ panpiñariak ~~gertatuta~~ gertatuta, zintak grabatuta, ara emen dana prest.

^{Esatean bakoitzean bezin erresen ba dit?}
Bai, zinta grabatze onek ba ditu bere lanak, lan bereziak, eta oiek ondo egin bearo dira, orretarako jende iaio batzuek ^{laguntza klarko degen.} ~~ere gertatuta~~ Baizant ez da lan au gure errian zailla izango.

^{maizdik aiatatu ez degun}
Baizant ^{ba dago} beste egin bear aundi bat: Panpiñlarien ~~ere~~ alkarte bat eratu.

Zertarako?

Alkarte onek eratuko lituzke lanak: errietan panpiñlariak billatu, bere lanetan lagungu bear dituzten materialak arkitu,

panpiñak berriak eratu merkeago egin,

konsultei erantzun, (eta abar), bear dituzten panpiñ-libretoak ~~bigilux~~ edo grabatuta dauzken zintak ~~biain~~ saldu; panpiñlarien ikastolen bat sortzen ba da edo, lan oien berri eman; panpiñ gaietzaz munduan azaltzen diran errebistetatik lanerako ondo datorzkien berriak illero boletin baten bidez bialdu; erakunde onetarako bear diran artu-eman guziak ~~izan~~ ^{zuzendu.}

Ez ste gora lau metarako gaurza?
Erakunde auxé gertako ba genduke Donosti'n edo Bilbo'n edo Iruñan edo Gazteiz'en, non nai, gañerantzekoak errez etorriko lirake, lan onetarako jende iaioa bai baitaukagu Euskal Erriko errietan.

az ba da ore;
Alkarte onek kuota bat kobratu bearko luke, noski, *aundia* artu-eman guzi oietan izango diran ~~gastu~~ guziak ordaintzeko bide bat arkitu bear da ta.

Bear ba da, lan eder au gure erriko fabrika gizonen batek artu bearko luke. Beste errietan oi dituzten oietako Fundazio bat sortu, ta diru askorik gabe erakunde au errez gerta liteke.)

Baiñan gure diru-diru gizon aundi oiek ez dute, ordea, kultura bideko lanik ~~S~~orbaldan jaso nai, bere diru-geitze orrek ziara nekatuta bai dauzkate.
Ale ore,
~~Baiñan,~~ *alderatzi;k* iñundik, ~~alderatzi;k~~ arkitzen ez ba dēgu ere, gure artean egiteko lan onek iru edo lau giz-ekamuke naikoak ditu. ~~Irakastolaren bidez~~ Oiek eragingo diete gañerantzeko ei. Beste errietan egin al dana, zergaitik ez gurean?

~~Erakunde onetarako gaurza?~~
Dabaneko lanetan ari diran une organizazio batuek aixa ekin lezakete panpiñ-lan eder au bere kontura ere. Scout'ak dirala, Prantzian oi duten bezela; edo eusko-ikastolak dirala, edo Acción Católica dala. Danak egin lezakete lan au errez asko

leaves/ka

1

~~Asetsen asi da~~ ^{akindis} beti gixone ~~aurkerako~~ ^{atigun d.} lanak ~~egiteko~~ ^{bielu azak.}

van tik

h

ederra.

ban au

1/1/11

i

rako

oo by antzarreko nekroa kgabe.

bertal emi gureko amurak ulertuko d tuzten

FIDELITY BOND

25% COTTON

MADE IN USA

Panpiñak nola egin

Len esan detan bezela, panpiñ klase asko dira, baina asieran
 guk es degu bat besterik egingo, errexena: oialezko panpiña.

Panpiñak egiten ikasteko bi ~~rik gata~~ ^{zati-tan jarriko} ~~egin~~ ^{beste} degu:
 bat ^{burua}, ta bestea soiñekoa.

Te gorputza? Gorputza zure eskua bera da.

Entzun.

Burua nola egin

Burua da bi zati oietatik egiteko pozgarriena; zuk
 nai dezun irri-par edo sudur edo belarri jarriko baitizkiozu,
 ta zuk nai dezun erako personajearen ezaugarriarik aundiena
 emen baitago.

Marcel Temporal'ek dionez ³ buruak baño soiñekoak garran-
 tzi aundiagoa omen dauka; soiñekoak berak, bere formak eta jos-
 kerak, ematen omen dio panpiñari bere mogimentua ta bere
 askatasun berezia.

Ala ere, buruak ba du bere garrantzi aundia, or baitago
 panpiñaren arpegia, ta anima.

Ara ba da, burua nola egin:

- 3.- Comment construire et animer nos marionettes, Editions Bourre-
 lier, Paris, 1959.

Aurren^a, zerorrek ~~erabaki~~ erabaki bear dezu zure panpiñ-
 buru oneri ~~zer antz~~ eta itxura eman nai diozun; onentxona, ze-
 rorrek marrazki txiki bat egitea ^{da;} or ~~erabaki~~ ^{aukeratuko dezu} zer sudur
~~eta~~ zer buru ta zer belarri jarri; ~~ta~~ burua egin
~~paper~~ dibujotxo ori egin zazu ba da, ta bear dezun neurrian
 bertan, gero dibujo ^{panpiñaren} ~~au~~ buruare^{ren} patroia izango da ta. Zer
 neurri? Sudurretik belarrira 5-6 bat zentimetro inguru.
 Oar bat emen: ^{gugur} eta kokotz aundi xamarrek egin
 bearko dikiozu buru orreri; gero, josterakoan, nabarmenkeri
 oiek berez jetxiko baizaizkio.

Beste oar bat: lepoa ~~oso~~ luzea egin akiozu; ~~eta~~
 esango dizut zertarako.

Esan bezelako marrazki ^{paper} ~~au~~ egin dezunean, oialera pasa
 bear dezu.

Oialak lodi xamarra bear du; ori ^{laixtar} zerorrek ikusiko dezu
 ondoen. Ta oial ^{ebaki bano lenago} ~~au~~ bi dobletan jarri bear dezu, arpegiaren
 bi aldeak batera ebakiko dituzu ta.

Ala, egin zazu orain kontu zure panpin arpegia paperean
 egin eta bi doble egindako oialeko ~~ta~~ marrazkira pasa ta gero
 oial au ebaki dezula.

Orain, lepoko zuloa ez beste guzia ariz josiko dezu,
 zakutxo bat bezela. ~~Lepoa luzea geratuko zaizu, ta~~
~~gero eskua ta beso ardia (zabalera ondo al dago?) ortik pasa~~
~~bea baitira~~

^{marrazkia} ^{lepo} ^{zulo} ^{tik}
 Buru oneri ^{lepo} ^{zulo} ^{tik} buelta eman bear diozu orain, galtzerai
 bat ba ~~litzake~~ litzake bezela. Ala, joskera barrenen geratuko
 zaizu, ta lenago esan degun bezela, sudur, kokotz eta gañerantze-
 koak uste baiño txikiagoak geratuko zaizkigu, ^{buruak} ~~ta~~ artu
~~ta~~ ba lu^z bezela.

[REDACTED]

[REDACTED] *00-00** [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] *4/1* [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] *00-00* [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] *00-00* [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] *00-00* [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] *00-00* [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

orrelako lanik egiten ikasi.

Egin zagon kontu, ba, ~~lan~~ lan ori ondo geratu zaizula, ta goazen aurrera.

Orain, arpegi orreri azkeneko zimurrak pintatu ta illeak jarri (lanazko ille batzuek, esate baterako) edo pintatu ~~akizkiozu~~ akizkiozu.

Ta, ~~ara~~ ara, buru ori ziaro bukatu dezu!

Baiñan oraindik garrantzi aundiko zerbait palta zazu lepoan: larruzko kono bat. Larruzko ^{gogorreko} ~~kono~~ kono au bear-bearrezkoa dezu panpiñarekin bear dezun lana egiteko.

Ta kono au nola egin?

Kono txiki ~~xx~~ ^{onek} zure beatzaren neurrian egiña bear du;

panpiñlari bakoitzak bere neurria bear ko du. Zer beatzaren neurria? Zure ^{erakusle edo} indize beatzaren neurria. Zure ~~indize~~ beatz onek kono orretan bigarren falanjeraño bakarrik sartu bear du; ez gutxiago, ta geiago ere ez. Au da neurria. Ez du, gero, kono onek tubo bat bezela bear, e! Konoa esan det, eta ala bear, gero beatzak bear bezela panpiñ-burua mugitu dezan.

Nork egingo dizun?

Zerorrek eziñ ba dezu, zapatero batek ondo egingo dizu lan ori.

Ba, egin zagon kontu kono ori ere eskuan daukazula, bai, ta orain panpiñ-buruaren lepoan sartu zazu, ^{alde} extua gora ta zabalara bera, ta oialari ondo lotu ta kolatu akiozu.

~~Buruaren zati tente-tentoa bezela geratu bear du, gero.~~

Ara or zure panpiñ-buru ~~axxiipaxix~~ ziaro bukatua; ~~xbiatza~~

Orain biatza ~~xxsaxtuxixpaxix~~ lepoan daukan konotxoan sartu ta ikusi zazu

buruak zuk nai dituzun mogimentuak egiten ditun. Ala ba da, ondo dago. Ez dedilla, gero, burua kolokan bezela geratu; zure biatza-rekin batera ibili bear du, zuzen, ^{tente,} ~~xx~~ buru orrek.

Proba anek ondo urtetzen ba du, ez dezu kezka
geiagorik izan bear: *bunua butatu dezu.*

Goazen orain soiñekoak ~~etara~~.

Soiñekoa nola egin

~~Soiñekoak~~
Panpiñen soiñekoak errexak eta zuzenak izan bear
dute, ~~zailtasun~~ ~~zailtasun~~ aundirik gabe, ta kolore ~~akokoak~~.

Panpiñ bat ez da, gero, egitazko giza-emakumeen kopi
txiki bat! Kontuz, gero! Panpiña irudi bat da, ta ~~geienetan~~
irudi jostalari ta ~~isekari~~ bat. Ala, indar geien duten
detalleak bakarrik jarri bear zaizkio soiñekoari, ta detalle
oiek ~~aunditu~~ *aunditu egin bear dira,* karikatura batean bezela.

Kontuan euki ~~zuzenak~~ zazu, gero, soiñekoaren kolo-
reak ez ditezela argien koloreekin gaizki joan.

(Baiñan argien kontua beste kontua da.)

Beste aldetik, oialezko soiñekoan sartu bear ~~anxpanpiñ~~
~~jakalarian~~ ~~besta~~ ~~panpiñ~~ ~~jakalarian~~ *du* panpiñ-jostalariak
bere eskua, ta onek garrantzi aundia du. X

Panpiñak era askotakoak diran bezela, soiñekoak ere
era askotakoak dira; baiñan guk emen errezenera joko degu orain,
gero etorriko ~~dira~~ ~~dira~~ baitira gañerantzekoak.

Gorputzak neurri ez-berdiñeko bi puzka ditu: aurrekoa,
extua ta paraleloa; atzekoa, berriz, zabala ta trap^zio formakoa.

Besoak aurrekaldeko puzkari josten zaizkio, berarekin
gurutze bat egiñaz. Baiñan besoak ere ba dute bere lan berezia.
~~Besoak~~, noski, ~~ez~~ oialezko bi tubo izan bear dute, baiñan
tubo bakoitzean larruzko kono ~~bat~~ sartu bear diozu, lepoan
bezela. Kono oietan sartu bear diran beatzak: lodia, ~~nagia~~ *batetik, eta* ta
txikia ~~dira~~ *batetik* ~~ez~~ ~~denak~~ batera, ez, bear diran neurrian baiziki.

Marrazki batean erakusten dizut, emen, nola beatzak besoetan sartu. ((erakutzi!)). Beso puntak ~~erakusten dituzte~~ bakoitzean *vialegko* eskutxo bat erantzi bear, noski.

Soiñekoak 50 bat zentimetro luze izango ditu.

Kontuan euki, gero, ~~harrak~~ besoetako biatz-konoak ez dutela doblatu bear, beti tente lan egin bear dutela.

Lepokoak bezelaxe.

~~Errusitarra~~
Eri

Panpiñ-soiñekoak, era batekoak baño geiagokoak ba dira.

"Errusitarra" deritzaion soiñekoak ba ditu bere aldeak.

Soiñeko onek bi oial puzka berdiñak ditu. Aurrean erakutsi deguna baño ~~harrak~~ (*Lionaise*) extugoa da; gañean iru puntako izar bat duan trapezio bat da. Goiko puntan bigarren beatz edo erakuslea sartu bear dezu. Eskubiko ta e zkerreko puntan, berriz, beatz lodia ta luzea (luzea bakarrik) (*Comment construire, pag. 43*), eta besteak esku-barren aldera doblatu bear ditugu. ~~Etzazu, marrazkian erakusten dan bezela (erakutsi!).~~

Diek dira soiñeko errufiarraren ezaugarri berezienak.

Izarraren iru puntak biguñak dira, ez daramakite besteak bezelako ~~harruzko~~ tuborik eta konorik.

Goiko puntatik sartu zazu leporik gabeko burua zure beatzean; au da guzia; ta buru onek ba du alako biguntasun eta grazi berezi bat.

Errusitar soiñeko au besteak ~~harrak~~ baño askoz ere txikiagoa da; zabalean eskuaren zabalera besterik ez du. Ta burua ere txikiagoa du, ta eskuaren neurrira obeto dator. Beseak oso motxak ditu, baiñan zure beatz ~~en~~ biguntasun osoa usten dizute.

Marrazkia

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted] *llllll*

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

*Esia esateka, to ko au. ~~esateka~~ hangin
Esia gamet k. hants. esun
gure meko oruk bi*

Esia

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted] *llllll*

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted] *higuñak,*

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted] *lean tiou.*

[Redacted] *an*

[Redacted] *sierrahilles*

[Redacted]

[Redacted]

aylia

!

lepotik asi ta gerrirañokoa, ukalongo bat egitaz ba lu bezela
geratuko da, ta oso biziki geratuko da. Besoa extua egiten
ba diozu, oso gaixki geratuko zazu. ~~(pag. 48, comment construire)~~

Egia esan, panpiñ-soiñekoa egiteko ezin da regla oso
bat eman. Bakoitzak berea egin bear du, bere asmo ta abillidade
bereziekin.

Baiñan zerbaitetik asi bear da, ta ara emen panpiñ-soiñeko-
entzat ematen dituan lege batzuek:
~~batek bear dituan gauz batzuek~~

janak
Temporal ~~ta~~ dionez,

Lepo gabeko soiñekoa, soiñeko txarra da.

Zure beatzetan ximurra erakusten duan soiñekoa, soiñeko
txarra da. Soiñeko batek izan bear duana batez ere: beatzak
nun joan bear duten kontrolatzeko *tokiak.*

Zure panpiñ lanak asteko, emendik asi zaitez, bear
bezelako soiñeko bat egiten.

ta aurreneko soiñekoa egiten dituzunean,
Aurreneko burua ~~egiten denean,~~ panpiña besoetako
eskuetatik bukatu bear dezu.

Eskuak nola egiten diran? Buruak bezela, oialezkoak.

Ekin, ba da, soiñekoa egiten, eta al dezunarekin zatoz
urrungo zatira: antzeztokira.

ANTZESTOKIA NOLA EGIN

Bi eretako antzestokiak egin genitezke: beti geldik egotekoak, fijuak, edo noiz nai tokiz aldatzekoak, aldakorrak.

"Panpiñei egitazko bizia eman nai ba diogu!" esaten du Temporal jaunak, "zure antzestoki zuloa egin zazu 80 zentimetrotik 120 zentimetro alturako neurrikoa, zure aukeran, baiñan tarte onetan beti. Zaballean, berriz, 2'tik 3 metrora!".

Gero, antzestoki onek altura berezian joan bear du. Zergatik? Ara: Panpiñlariak tente lan egin bear du, bestela mugitzerik ez luke izango, panpiñei eman bear zaion mogimentu besoak jasota ibili bear du bere panpiñekin. Orregatik, antzestoki onen gutxi gora bera, zuloak lurretik 1,70 metrora asibearko du, au baita panpiñlari diran neurri erdikoena. Panpiñlari batzuk neurri ori baño txikiagoa ba da, lurrean ol bat edo zerbait jarri bearko; aundiagoa ba da, berriz, antzestokia pixka bat jaso bearko, mañkuttuta ibiltzea neketseua baita.

Baiñan, 1,70 metroko geienei ondo etorriko zaie.

Barren aldera duan zuloa, berriz, barrentasuna, alegia, 150 zentimetro ingurukoa bear dugutxienez. Ala, zulotik asi ta ondoko teloa

antzestokia

zabia

arte metro ta erdi bear ditu, panpiñlariak lanean eroso, lasai, ~~artizxx~~
aritzeko tokia izan dezan. Naiz eta panpiñlaria ^{ba}karrik ari, toki aundia
bear ~~du~~, estropoorik egin gabe lan egiteko; ^{alkamakin ari} ~~bi~~ ^{ba} dira ~~zazu~~, oraindik
geiago.

Art. 10. art. 10. art. 10.

Panpiñlariak ez du beñere exerita lan egin bear.

Antzeztokiaren oñarri dagoan ola, ^(zola) alegia, zabal xamarra
antzeztokian, zure panpiñekin,
izan liteke, aukeran. Zuk ⁽¹⁾ gauza ⁽²⁾ astunak eta asko erabili nai ba dituzu
izan
~~zazu~~ olak zabala ta lodi xamarra ⁽³⁾ bear ⁽⁴⁾ko du; bestela, ol arin bat naikoa
izango dezu. Zure ⁽⁵⁾ zola orren azpian, 30 zentimetrorra inguru, beste olatxo
bat jar zazu, lanean ari dala panpiñlariak esku artean erabili bear ditun
gauzak ⁽⁶⁾ usteko.

*tokiak markatu
marrazkian*

Oraindik beraxeago, beriala ordea, lixtoi bat ere bear dezu
zure panpiñak zintzilika egongo diran lekua; bat artu, bestea utzi, eroso
bear dituzu panpiñak lan azkarra egingo ba dute.

marrazkiaz

Fondoko teloi edo zapiak ⁽⁸⁾ (bi edo iru edo lau) zintzilika,,
ta errex kentzekoak, egon bear dute, marrazkian erakusten dan bezela. Baiñan
asteko, naikoa izango da bat eukitzea.

*10 agin bear
has. 85*

Aurrean, antzestokia ⁽⁹⁾ ta ⁽¹⁰⁾ ta ⁽¹¹⁾ ~~ta~~ ⁽¹²⁾ tall
Aurrean, antzestokia itxeko kortina bat bear dezu, noski.

~~Zirrikitito extu bat ere bear du panpiñlariak, bere begien altu-
jendeak nola erantzuten duten ikusteko.~~

Atzer ⁽¹²⁾ a xamar jarri zazu, itxia dagoala panpiñ bat itz egitera
atera nai ba dezu toki bear dezu ta. Au bear-bearrekoa da batzuetan; dekorazioa
aldatzen ari zeran bitartean jendea aspertu liteke ta. *Red, beldu, itxi, ta beste*
~~Zirrikitito extu bat ere bear du panpiñlariak, bere begien altu-
aurrean dau ⁽¹²⁾ jendeak nola erantzuten duten ikusteko.~~

*marrazkiaz
va 05 an,*

Dekoradua

Errexa, oso errexa, al dan errexena, egin zazu; emen ez dezu lan aundirik egin ~~du~~ bear. Ez gero antzerki antzekorik egin; eta ez zazu naturalezatik ezer kopiatu.

~~jarri zazu zerbait~~ zuzen eta kolore garbiko zerbait jarri zazu; zure argien bidez kolorez jantziko dituzu gero errexeta.

Jainko leste zerbait sakutu: nai ba dezun (kale bat, edo etxe bat, edo mendia, edo itasoa) oso errexe te dituzte gutxiako zerbait leu dezun.

Argia

Itzalak eta ~~argiak~~ ilhunenak ebitatzeko, argiatoki

batetik baño beiagotik bota bear dezu. Proietore toki: batzuk ~~batzuk~~
~~batzuk~~ bear dituzu. Di la diru, li; inu la diru, che.

Kolore ezberdiñeko bonbillak euki bear dituzu, bakoitzak

bere lan berezia egin bear dizu ta. Panpiñ antzerkiko tēloiak zure
 proietorearen argi-kolorea artuko dizute, ta, ala,
 argi-itzaldu-ta-pixtu batekin zure dekorazio guzia
 aldatu zazu.

Antzerki-lanak nolakoak izan bear duten →

Azieran, antzerkitxoak motxak izan bear dute.

Zenbaterañeko motxak? Ba geienak 30 minutu inguruak izaten dira. Motxagoak ba dira, obe, ~~beste~~ ~~beste~~

Ta ~~beste~~ panpiñ-antzerki oiek ere bi edo iru puzketan jarri ezkeru obe, asieran beintzat.

Zergatik moxtasun au?

Panpiñak erabiltzen asten diranei oso ~~luze~~ ^{luzeak} egiten zaizkiete minutuk; besoak ^{jasota} orrenbeste denboran ~~egoteak~~ ^{egoteak} asieran askonekatzen du; gero oietzen ~~joaten~~ joaten da bat. Ta umeen arreta-denbora ere kontuan euki bear da. Panpiñak ondo erabiltzen dakitenentzat ez da zailla, bear ha da, baiñan asten dan batentzat umeak arretaz denbora asko ~~erabiltzen~~ euki araztea ez da erreza; orretarako panpiñak kiñu eta mugi-alde diferente asko egin bear ditu, ta oiek egiten jakin bear da; beti bat egitea umeentzako azpergarria da.

Gero, beste zerbait kontuan eguki bear degu.

Umeak ~~xx~~ alkar-izketarekin nekatu egiten dira; jarri bear diranean, motxak jarri bear dira.

Panpiñak beren artean ~~ba~~ ^{berak} baño ikustea ^{joan dan} ~~erabiltzen~~ jendearekin ^{geiago} itz egin bear ~~erabiltzen~~ ^{luteke}.

Zailtasuna emen dago. Igi-neurri ariña bear dute lanak.

Personajeak →

Personaje ezagunak izate^o ona da.

Baiñan ez ~~dira~~^{dute} artifizialki sortuak izan bear; ez teoriz sortuak, ez nai liraken edo bear liraken almenak eman da sortuak. Orrelako tipo ~~horri~~^{erriko} bat jaio arazteko misterio bide batzuek ibilli bear ~~dira~~^{ditugu}.

Ez dira, ez, olrrelako personajeak kolpetik sortzen.

Gizart~~ak~~, jende~~ak~~, berak aukeratzen ditu pixkanaka-pixkanaka personajeak; lan ori bere gixa eginten du jendeak; personaje bat errez sartuko zaio biotzean, eta besteak ez dio ezer esango. Guk egon bear degu arreta aundiaz jendeak nola artzen duan begira.

Personajeak aukeratzeko probak egin bear dira ba. Denbora bear dute oiek ere, sortzeko. Jarri ~~ix~~^{ix} dezagun bat ~~xxxx~~ umeen begien aurrean, eta ~~xxxx~~^{ia} nola erantzuten duten. ~~xxxxxx~~

Jendeak maiteko dituan panpiñ-personajeak sortu nai dituanak mantxo-mantxo, illunpean bezela, ibilli bear du lanean.

Asi zaitez alegiñak egiten eta ikusi zazu zerorrek.

Bai antzerki-lanak ~~xxxxxxx~~ nola artzen diran ikusteko, baita personajeak zenbateraño^{ko} arrera duan ikusteko, ume talde bateri ta besteari erakutsi, ta aldaketak egiñaz ikasiko dezu azkenerako ~~xxxx~~^{molako} utzi.

Noski, guk Euskal-Errirako personaje bat sortu bear degu.

Ez, ondea, giput zak onartuko duten personaje bat bakarrik; ez ta bizkaitarrak edo zuberoarrak bakarrik onartuko duten personajea. Euskal-Erri osoak bera bezela ikusi^{ko} duan personaje bat baizik.

Probak egin bear ditugu, probak, eta danok alkarrekin.

Izkuntz bat edo euskera osatu baten billa ibilki bear degun bezela, personaje baten billa ere ibili bear degu.

Arkitu arte.

Personaje ~~bera~~ batzuek ba ditugu gure errian. Fernando Amezketarra bezelako bat baiño geiago baiete^{ste} det. Ba liteke orrelako batek ~~bera~~ billa gabiltzan arrera ona izatea. Baiñan baliteke ori lortu baiño lenago ~~bera~~ personaje berrix~~te~~ baten bearra izatea ere.

Lana dago emen aurrean asko, lana!

Begira telebisio~~era~~, ta ~~muñeko~~ ta ordabiltzan ~~muñeko~~ muñeko edo marrazkiz egindago mamuxel oiei, baliteke orrelako zerbaiteri euskal usat^a erantzi ta gure ~~bera~~ bear degun personajea urtetzea.

Comment construire et animer NOS IONETTES
Editions Bourrelier, 1959 Paris, 1959

PEDAGOJI LANERAKO ADIBIDEAK

*Comment construire et animer un
ionettes. Editions Bourrelier, Paris, 1959*
(berboak ikasteko ejerzizio ona)

Antzestokian: bi panpiñ eta kubo batzuek.

Emengo lan onetarako, panpiñ oieri eskubiko edo ezkerreko
eskua bakarrik deituko diegu. Gero, umeak beste izenak
arkituko dizkiete.

KUBOAK →

EZKERRA (sartzen). -Egun on *X... Y... Z...* Zer ekarri det
nik emen?

(Umeen erantzuna)

EZKERRA.- Kubo bat al da? Ara!... Nik borobil bat zala uste
nuan eta... Bai bai, arrazoi dezute, kubo bat da.

(Kuboa ezkerretan usten du, ta urtentzen da)

ESKUBIA (kubo bat dakarrela sartzen da). -Zer ekarri det nik?

(Umeen erantzuna)

ESKUBIA: Bai, ba dakit kubo bat dala; Ba al dakizute
zergatik galdetu dizueten? Ba ia zuek ba dakizuten au kubo bat
dala. Ba al dago emen au borobil bat dala uste duanik?... ~~Exxax~~

(Umeen erantzunak entzun) Ez, au kubo bat da.

~~ESKUBIAK~~
(Eskubiak kuboa eskubian usten du, ta urtetzen da)

EZKERRA (Kubo bat dakarki).- Zer ekarri det nik emen?

(Umeen erantzuna)

-Kubo bat eta kubo bat, zenbat kubo dira?

(Ume batzuek "bi" erantzungo dute, besteak, eskubikoari
begiratu ta "iru" erantzungo dute. Ezkerrak au bakarra entzungo
du, edo entzuten ez ba du ere ala jarraituko du):

-Nola iru?

(Umeak asiko dira bere ezplikazioak ematen; ezkerak

ikusiko du orduan irugarren kuboa, artuko du ta beste biek
batean jarriko du. Eta kontatzen ~~du~~ ditu: -Bat bi, iru...
Bat eta bat, bi dira. Bi ta bat, iru dira...

ESKUBIA (kubo bat dakarrela sartzen da).- Zer ekarri
det nik emen?

(Umeen erantzuna)

-Ara, nik uste nuan aztu zitzaizuetela!... Kubo bat
eta kubo bat, dira... (emen geratzen da, ia umeak zer erantzuten
dioten; an usten du kuboa, ta alde guztietara begira geratzen
da, ta ezer esan gabe urtetzen da).

EZKERRA (kontatzen ari dala).- Bat eta bat dira... bi...
(Aldanera begiratu ta beste kuboa ikusi~~ta~~ ta bereganatzen
du)... ~~eta~~ bat, iru (urrutigora begiratu, eta laugarrena
ikusten du, ta artzen ~~du~~ du)~~xxx~~ Iru ta bat, lau dira.
Bat eta bat, bi dira. Bi ta bat, iru dira. Iru ta bat, lau dira.
(Eta pozik ateratzen da).

ESKUBIA (kubo bat dakarrela sartzen da).- Zer ekarri
det nik emen?

(Umeak karraxika esango diote kubo bat dala)

-Nik uste nuan... zuek usten zendutela sardiñ-lata
bat zala!

kuboaren inguruan
(Eta alde guztietara begira asten da, len bezela)

-Buko bat eta kubo bat (alde guztietara billa dabil) Zen-
bat kubo dira?

(Batzuek erantzungo dute: "bi kubo", besteak "lau kubo",
besteak "bost kubo"... EskubiaK alde guztietara billa ibiliko
da, ta azkenean esaten du):

-Ez, emen kubo bat bakarrik dago; nik bat bakarrik

ikusten dat emen.

(Umeak karraxi egingo dute, ta eskubiak ikusiko ditu ^{ezkerrean dau} den beste ~~iru~~ ^{lau} kuboak, eta banan-bana artu ta eskubira eramaten ditu)... ^Λ

Kubo bat, bi kubo, iru kubo... ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ (Kubo geiago arkitzeak arrituko ba lu bezela ari da, ta berriz, beste erabatera jartzen du bere kontua):

-Iru kubo ta kubo bat, lau kubo dira. Lau kubo ta kubo bat, bost kubo dira. (Eskubitan jartzen ditu bata-bestearen ondoan eta berriz kontaktzen ditu).

EZKERRA (beste kubo bat dakarreka sartzen da).- Zer ekarri det nik emen?

(Umeak erantzuten dute: "kubo bat!"))

-Ara, nik uste nuan sagar bat zala. (Eta ~~kubak~~ lurrean usten du ta kontaktzen asten da; bañan nola ez duan besterik ikusten, inguruan begira asten da, lenago eskubiak egin zuan era berean).

ESKUBIAK.- Kubo bat, bi kubo, iru kubo, lau kubo, bost kubo... (Orduan, ezkerrek ekarri berria duan kubo ikusten du, ta ezkerrearen muturraren aurrean kentzen dio, ta esaten du):

~~Sei~~ Sei kubo!

(Eta berriz kontaktzen azten da, bañan oraingoan eskubitik asita):

-Kubo bat.

(Bitartean, ezkerrek, ikusitako baitu zer gertatu dan [!], bre kuboraño etorri, artu ta ezkerreara daramaki, ta esaten du):

EZKERRA: Kubo bat.

ESKUBIA: Bi kubo.

EZKERRA: (len bezela, besteari kentzen dio kubo bat eta

esaten du): Bi kubo.

ESKUBIAK.- Iru kubo.

EZKERRAK (len egin duana bera egin eta gero): Iru kubo.

ESKUBIA (bere kuboaren billa dabil eta ez du arkitzen)

EZKERRA (eskubiaren atzetik pasa ta laugarren kubo
artze~~maxi~~ du ta ezkerrera daramaki, ta esaten du): Lau kubo.

ESKUBIA (geratzen zaizkion bi kuboengurua billa
dabil, alperrik)

EZKERRA (len bezela, bestearen atzetik pasa ta bostgarrena
ta seigarrena kentzen dizkio, ~~xi~~ ta esango du): Kubo bat, bi
kubo, iru kubo, lau kubo, bost kubo, sei kubo...

ESKUBIA (ikus du besteak zer egin dion, eta kubo bat
kentzen dio, ta bere aldera ekarri ta esaten du): Sei kubo, bat
gutxiago..., zenbat dira?...

EZKERRA (kontakten ditu bere kuboak).- Kubo bat, bi kubo,
iru kubo, lau kubo, bost kubo dira!...

ESKUBIAK (berriz berdinean egiten du, bañana-bana, kubo
gutxiak berriz kendu arte)

(Irakasleak nai duan neurrian, kenduketa banaka edo
geiogoka egin lezake)

(Ala, eskubiak eta eskerrak bakoitzak kubo bat artuko
dute, eramango dute, ta berriz esku utzean sartuko dira).

ESKUBIA.- Sei kubo, bi kubo gutxiago, zenbat geratzen
ote dira? ... (Umeei kontatu arazi, joku bakoitza bi aldiz,
utzera eldu arte, orduan panpiñak abesten eta dantzan urtetzen
dira) Jolasketa, jolasketa!...

ALDAKETA: Irakasleak kuboengurua ordez borobillak erabili liteke,
kuboengurua ordez.

BESTE ALDAKETA:

Era batekoak bakarrik erabili bearrean, ~~biak~~ eratakoak ^{ga kendu} erabili liteke, omojenak ez diranak erantsi ezin litekela erakusteko.

Ara nola:

ESKUBIA: Zer ekarri det nik ~~eskubian~~ emen?

(Umeen erantzuna: borobil bat)
(Sartu ta kubo bat dakar)

ESKUBIA (~~sartaen~~): -Zer ekarri det nik emen?

(Umeen erantzuna: kubo bat)

ESKUBIA: -Kubo bat eta borobil bat, zenbat...

(Eskubiak ez daki zer esan, borobil edo kubo)... zenbat...

Ez dakigu zer diran, ~~xxix~~ Ba dakizute zergatik?... Kubo bat eta borobil bat ezin ditugu ~~erantsi~~ alkar ^{batu} erantsi edo sumatu, ez baitira berdiñak!

Ta orrela, beste gauz asko.

~~Dixia~~ Zatiketa edo dibiosiorako, piramideekin egin liteke lana,

Itzak idazten erakusteko, ere erabili liteke bide au. Kartoi ezko ~~laxak~~ letrekin itz errezak egin litezke. Bañan panpiñak letra batzuek atzekoz-aurera jarriko dituzte, ~~ta~~ edo letraren bat aztuko zaiote, ^{erruak} umean berak konturatu ~~ta~~ zuzendu ditzaten.

Au da panpin bidez arkitu nai deguna: ~~ameak~~ berak ~~lanetan jarri~~ jokuan sartu, lanean jarri.

Ikusten ez dan irakasleakaskoz ere lana obeto egiten baitu; umeak, bera ikusten ez dutela, ~~errezago~~ libreago sentitzen dira ta errezago erantzuten dute. Ta, egia esan, irakaslea ez da ^{berak} ~~berak~~ here umeen ^{nasubirak} ~~naixak~~ ~~au~~ ~~berak~~ beñere izan.

Panpiñ lanetarako egiten diran lan onenak bildu bear

genituzke, ta gero liburutxo batean zabaldu, irakasle guziak
lan oiek beretzat izan ditzaten.

Gero, ^{umeak} ~~haurrak~~ asten diranean, mutikoak berak lagunduko
diete irakasleei orrelako jokuak gertatzen. ~~Eskuz~~ Esku ta
buru-lan oiek mutilla zailduko dute beste lanetarako ere.

FIDELITY BOND
25% COTTON
MADE IN U.S.A.

URREZKO AZIA

Giuseppe Fanciulli idazleak ~~idatzia~~ italiarrez idatzia.

Mane Bernardo'ren Titeres y niños liburuak ~~arkux~~ itzulit ^{det.}
~~izan da.~~

Bernardo'k dionenez, ez omen da erakuspide edo moraleja azkenean ~~jarrixbear~~ eta nabarmen jarri bear; ala, umeak zerbait kobratzen ari ba ziña bezela sentitzen omen dira.

Obea omen da antzerkitxoan bertan ~~sartzea~~ ^{sartzea} ~~jarrix~~

Ia orain, ~~antzerkitxoan~~ ^{urrezko azia} ara Urrezko azia panpiñ antzerkitxoa, erakuspidea nola sartu bear dan adibide bezela.

I atala

Parregille'ren etxean. Gela txiro xamar bat.

PARREGILLE: Medikua jauna, oso gaixo nago. Miñ aundi bat daukat.

MEDIKUA: Nun, seme, nun?

PARREGILLE: Patrikan.

EMAZTEAK: Beti utzik dauzka; ori da bere gaitza.

MEDIKUA: Ia, ia... Aizu!... Egia da!... Berebiziko utza dago emen! (Patrika atera ta begira-begira) Utz-utza!...

Aizu, baiñan zer da azi au?

PARREGILLE: Gari azi bat izango da, edo arto ale bat, edo txorientzako alpiste ale bat; ba dakizu?, nik ~~plazakexpa~~ plazako uxoei jaten ematen diet, eta uxoen jan apur bat izango da.

EMAZTEA: Bai, ala baita!... Gu emen, pameli osoa/goseak, eta gizon au plazako uxoei jaten ematen!

PARREGILLE: Nik biotza biguña baidaukat.

EMAZTEA: Eta burua gogorra!

MEDIKUA: (Aziari begira-begira) Baiñan ez, baiñan ez... Au

urrea da!... Urrezko azi bat!... Ez det orrelakorik beiñere ikusi!

PARREGILLEA: ~~Pikustien~~ Ikusten al dezute uxoaak maitetzea zer dan?

MEDIKUA: Loreak jartzeko ontziren bat ba al dezute emen?... Eta lur pixka bat?...

EMAZTEA: Bai, bai.

MEDIKUA: Urrezko azi au lore-ontzian jarri zazute, ta sei illabete barru berebiziko ~~urrezko~~ sagar ederrak emango dizkizute, ta sagar guziak urrezkoak *izango dira!*

PARREGILLEA: A! Sagarrak!

MEDIKUA: Esaten dizut, sagarrak izango dirala, baiñan urrezkoak ordea!

PARREGILLEA: Txogakeriak

SENDAGILLEA: Baiñan landare orrek urrezko sagarrak ematea nai ba dezute, egunero *negatu egin* ura hota bear ~~dezute~~.

EMAZTEA: Ur prexkua?

PARREGILLEA: Azukrearekin?

EMAZTEA: Esnearekin?

MEDIKUA: Ez, ez. Ba dakizute zerekin? Zuen kopeteko izerdiarekin. Ta zuk, andrea, **adi** zazu ondo... (belarrira itz egiten dio, ta beste iñorrek ez du eser entzuten).

II atala

Lengo gela bera, baiñan pixka bat apaiñago. Leioan lore-ontzi bat dago, ta ontzian landare txiki bat.

LAGUNA: (Sartzen) Parregillea emen al da?

EMAZTEA: Lanean ari da.

LAGUNA: Gaur ere bai?... Nere lagun maitea!... Gizon ori erotu al da? Beti lanean ari da orain! Ziara ~~errotan~~ ^{galdu} da!

EMAZTEA: Zu zaude galdua, zu; or zabilta egunero tabernan, mozkorkerian, eta zure lagunak ere mozkorkerira eramantzen dituzu.

LAGUNA: Tia, tia... Kontuz, gero, zer esaten dezun, e, andrea; ni oso gizon zuzena naiz gero, e...

EMAZTEA: Ez dizut ^{ez} baietz ^{eta ez} ~~edo~~ ezetz esango; baiñan gauz bat esango dizut nik: pozik nagoala nere senarra zurekin ez ibiltzearekin... Ara!... Antxe dator.

PARREGILLEA: (Korrika sartzen da) Utzi pasatzen, utzi pasatzen, ~~ia~~ izerdia legortu ~~xxxxxxxxxxxx~~ baiño lenago!...

LAGUNA: Eta izerdi ori ez legortzeko leiora zuaz?

PARREGILLEA: (Lore-ontziaren gañean burua jarri ta) Bai, nere urrezko azi au nere izerdiarekin busti bear det.

LAGUNA: Zer? Urrezko azia?... Ta izerdiarekin busti?!

PARREGILLEA: Bai, busti, bai, ta izerdiarekin.

LAGUNA: Ai, ai, ai... Nere lagun maitea! Ziara erotu zera, gizona (Korrika ateratzen da).

III atala

Gelak ez du orain lengo txirotasunik. Mueble berri batzuek ere ba daude, ta kortina berrik eta beste gauza politak ba daude. Gela ziara aldatu da.

PARREGILLEA: Ara, andrea, ikusten ari naiz nere lagunak esaten dirana egia dala. Urrezko ~~azi~~ ^{azi} au nere izerdiz bustitzea-

bear dezun guzia eman dizut, eta ~~pixka bat pixka bat~~
~~dira~~ zorrak ere ordaindu ditugu, ta etxea ere pixka bat apaindu
 degu.

MEDIKUA: Ikusten dezuten bezela, urre azi orrek bere itza
 bete du: urrezko sagarrak zuen poltxikotan atera dira.

PARREGILLEA: Orain konprenditzen det. Sendatu naiz...

MEDIKUA: Bai, baiñan ~~tanra~~ orain segittu bear dezu.

PARREGILLEA: Noski, noski, mediku jauna. Ez naiz ni berriz
 gaixotuko! Eskerrik asko. Goazen dantza pixka bat egitera.

(Parregillea ta bere ~~ma~~ emaztea dantzan asten dira. Medikua
pozik begira geratzen da)

itxuratsa
~~guzur~~ (pukitar)

...an Comment gore ...
dekoradua: ... anhol bet, bestean an: bet.

ayli
batzuek

Ef
Au au!...

Txakur

basten diet...

Egia

ditu,

...
...
...

Paxar
Tortuga

det

Zer?... Ja, ja, ja...

~~onk!~~

egin, e!... Ez al

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

Tortuga

Zergatik?...Ba, zu bezelakorik ez dagoala uste dezulako...

Erbia

Ta orregatik al naiz ni artoa?

Tortuga

Noski ba!

Erbia

Burlaka bidean) Noski ba!... Noski ba!... Ta esan zazu,
tortuga motel ori, ez al da egia?

Tortuga

Egia zer?

Erbia

Alegia ni besteak baño ^{lizkorragaz} ~~ez~~ naizela? Ez al da egia?

Tortuga

Nola izango da ba egia, gizona!... Zu nola ~~zi~~ izango era ba
besteak baño ~~ez~~ ^{lizkorragaz!}

Erbia

Ezetz?!... ~~Arroa... kakak... kakak... kakak... kakak... kakak... kakak... kakak...~~

Tortuga

Arroa ~~zarak~~ bakarrik zera ~~lar~~ orixe, artoa!

Erbia: Umeei begira, besoak gurutzen ditu, ta gero esaten du) Ba dakizute
tortuga alper onek zer diten neri?... Imbiria, imbiria!...

Tortuga

Nik zure imbiria?... Ez orixe!...

Erbia

Umeei begira) Ez daukala nere imbirik, e!... Salto batzuek
egiten ditu)

Tortuga

Zergatik izan bear det nik zure imbiria, gizona!

Erbia

Zergatik? ... Ni baño motelagoa zeralako!... (Umeei begira
geratzen da, umeen baietzkoaren zai)

Tortuga

Ni zu baño motelagoa?... Apustu bat egingo dizut!

Erbia

Zuk neri apustu bat egin? Zuk?!

Tortuga

Bai, arbol onetatik, ango arri arretaraño.

Erbia

Baño... (ei begira)^T xoratu al da tortuga au!... (Berriz
tortugari begira) Egia al diozu, ordea?!

Tortuga

Baietz, gizona... (Umeei begira) Ez al da erbi au arroa?!

Erbia

Ja, ja, ja,.. Au dek parra egiteko gogoia, au!... Eizeko txakurrak
ezin ~~ezin~~ arrapatu ~~ezin~~ ^{naut} ta tortuga motelonek irabaziko
naula?!... Ja, ja, ja.

Tortuga

Tia, arroputz... jarri zaitz emen, arbolaren ondoan, eta
goazen.

Erbia

Gazen, gizona, goazen... Ja, ja, ja... (Diak arbol ondoan jartzen
dira)

Tortuga

Bat, bi ta.... iru! (Ta mantxo-mantxo abiatzen da)

Erbia

Burla egiten "Bat, bi eta iru"!... Ja, ja, ja... Joan adi, ba,
tortuga motel ori!... Ja, ja, ja... Ara!, nun da?... (Eskua begietan)

D

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted] die

TK

[Redacted] ta!... Ja, ja, ja...

[Redacted]

[Redacted] naula!... Ja, ja. ja...

[Redacted] Sa, kmei:

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Erbia

[Redacted]

[Redacted]

Tc

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Hortua

Comment eptine et anion est manette
Unceal temp

gu

r

Z

V

R-A

ak

Iru atal,

zati

zoa,

Asugilla

h
m

-Ara,

Itzen idazkeratuz, kontuen normak berak?
erabili dituzte esan

-Txorixo lapurra arrapatu! Zergatik?

-Zergatik? Lapur bat dalako?

-Ta zure egin-bearra ori da, ^{al} ~~da~~ lapurra arrapatu? ^A

-Noski. Bañan ezin arrapatu det! ~~Txorixo~~

-Zergatik?

-Gordetzen dalako.

-Arrazoi du.

-Ezin ~~ikusi~~ ^{arrapatu} det gizona

-Noski.

-Ikusten naunean, alde egiten du azkar.

-Atzetik joan bear!

-Joaten naiz ni bere atzetik, bañan nik baño korrika
geiago egiten du, ~~korrikalari~~ korrikalari oso ona baita.

-Ta orduan zer?

-Ba orduan aitortu egin bear, ez detala Txorixo beñere
arrapatuko.

-Zuk tranpa bat jarri bear zeniozuke, gizona, ta...
zapla!... arrapatu.

-Ezin det ordea.

-Zer?

-Ez baitakit nik nundik pasako dan? Zuk ikusten al
dezu Txorixo, zerorrek?

-Bai, ~~naix~~ askotan; zaku bat ibiltzen du arraztaka.

-Noski, ostutzen ~~naix~~ dituanak an gordetzen baititu;
emen inguruko ollo guziak ~~naix~~ lapurtu ditu; orain inguruko
ardi guziak ostutzen ari da... (Ixilik pixka bat). Bañan zuk
zer darabilkizu ~~zaku~~ zure zaku orretan?

-Nere gaiztakeria (Txomin-ek ~~naix~~ zaku iriki ta aguazillak
barrena begiratzen du)

-Nik ez det ezer ikusten.

-Noski, gaiztakeria, ori ez da beti ikusten... Ori ez da aurretik ikusten, gero baizik. Gaiztakeria aurretik ikusiko ba litzake, ez litzake gaiztakeria izango. Gaiztakeriak, ikusten danean, forma asko artzen ditu.

-Ta noiz ikusten da gaiztakeria?

-Gero.

-Gero?

-Gabon, aguazilla jauna.

-Gabon, Txomin... Aizu, gero, ikusiko al det nik zure gaiztakeria gero?...

-Bai, bai, bere gorputza artzen duanean. (Txomin urtetzen da, ta aguazilla asten da berriz alde batera ta bestera):

-Au dek au, au dek au, ... Arranoa! ~~gaiztakeria, gaiztakeria~~ ^{Maltzurkeria, Maltzur-} ~~zakeria~~, orrek ez nau ni Txorixo arrapatseko ^{moduan} jarriko!

Bigarren atala

Kortinak ^{iriki ta} batera irikitzen dira. Txomin saku bat arraztaka duala sartzen da. Iriki ta barrura begiratzen du, esanaz:

-Bai, emen dago oraindik (zakuari jotzen dio).

-Sartu al liteke?... Bai? Orduan, ederki, goazen barrena.

(Ta sartzen da sakura, ta ~~zaku baxa~~ zaku barruan etzaten da, ~~XX~~ eskubi aldean)

(Txorixo sartzen da; ez da asko piatzen, eta zoko guzietara begira dabil, eta antzezlekutik kanpora ere begiratzen du)

Txorixo -Iñor ez... (jendeari) Ai, au da ofizioa, au; beti gordetzen ibili bear. Lapurrak orrela ibili bear izaten degu beti...

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

-Emen? Zera, aguazillaren bizkar par pixka bat egitera ni joan.

-Aguazillaren bizkar parra?

-Bai, ni gordeta negoan or.

-Aguazillak ez ikusteko?

-Noski, aguazillak ez ikusteko, nunbaite gorde egin bear da.

-Ala da, lapurrak beti gordetzen dira.

-Bai, ta, ala, aguazillak ni ez ikusteko zaku onetan gordetzen naiz; eta gero aguazillaren aurrean pasako naiz eta ez nau ikusko, ni emen, zaku onetan, nere maltzurkeriarekin gordeta egongo bainaiz...

-Zure maltzurkeria?

-Bai noski, ikusten ez dana ta urreak aña balio duana...

-Urreak aña balio duana?

-Bai, gizona, ~~hizlapurra~~ Tripontzi ta Jangoluke, bi lapur aundienak, erakutsi zidaten maltzurkeria.

-Tripontzi ta Jangoluke lapurrak?... Berak balio duten urrea aña balio duan maltzurkeria?

-Bai, gizona, ortxe dago, zakuan sartuta.

-Zakuan barrenen? (begiratzen du)... ez det nik ezer ikusten or barruan.

-Egitazko maltzurkeriak ez dira beñere ikusten aurretik, gero baño.

-Zuk orrelako malizi asko ezagutzen al dituzu?

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted] ~~erda~~ [Redacted] ~~liza~~

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

-Bai.

[Redacted] joaten
[Redacted] ~~hasatzen~~

[Redacted]

[Redacted] et [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted] rrrera [Redacted]

[Redacted] hostela [Redacted]

-Bañan [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]):

[Redacted]

-Bat-bi... Geldik!...

[Redacted]) [Redacted]):

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

-Eti [Redacted]

[Redacted]

POUR OCCUPER ET DISTRAIRE NOS ENFANTS ^{etiz iJulie}
n° 57, "L'auto boum" de J.L. Temporal (Janvier 1960)

TXURRUNPILLA

Kortinaren aurrean ^{izketan}

Txeru

Egun on danei... Nik Txeru izena det... Emengo panpiñen makinista naiz... Panpiñak orantxe aterako dira zuen aurrera... zuek onak ba zerate! Nola gaur onak izango zerate? laixter etorriko dira panpiñak; baiñan ez gero gaixtakerik egin, e?, bestela danak alde egingo dute ta ez dira emen azalduko. Onak izango al zerate ba?... Utzi umeei erantzuten Onak izango zerate agintzen al dirazute, e?... Erantzuten utzi. Bai?... Ederki.

Gaur berebiziko biaje eder bat egingo degu. Alkarrekin joango gera zuek eta ni. ~~Noraz~~ Nun? Txurrunpilloan. Ez al dakizute Txurrunpilloa zer dan? Nik ere ez... Aparato berri bat omen da. Orain sortua. Berri-berria.

Orretarako, Astronauta ekarri bear det onera, ta berak esango dizute Txurrunpilloa zer dan. Berak bakarrik baitaki! Txurrunpilloa astronautak ~~inon~~ asmatua izan da, ta berak bakarrik daki nola manejatu... Ateratzen asten da baiñan herriz barenara sartzen da! ^{Baiñan} ~~Etan~~ astronautaren ^{letu} ~~bi ala~~ joan baino lenago, Txurrunpilloa ekarriko det onera. Ala, Txurrunpilloa zer dan jakingo dezute... Txeru atera ta Txurrunpilloa ekartzen du Ara, ara emen Txurrunpilloa... Ez al da ederra?.... Orain, Astronauta ekarriko det onera Eta ^{Kortinatik} barrena begira astronautari deitzen dio

manayhi
Lutprek

Txeru

[Redacted text block]

(iru ezul entzuten dira)

[Redacted text block]

[Redacted text block] da
k
rxakxax
[Redacted text block]

asiko balitz [Redacted text block]

mantxo ez [Redacted text block]

[Redacted text block] in
[Redacted text block] etxelar
[Redacted text block] txikareak

[Redacted text block]

nauta jauna. Agur, motor soifua ixiltzen dijoa, ta ziara ixiltzen da. Joan da).

~~BIGARREN ATALA~~

(Musika asten da, ta ^{zapia} kortina irikitzen da, ta Polo Norte'ko eskimal dekorazioa ikusten da; ezkerretara igloo edo ~~igloo~~-etxe bat. Dato-ari dula rren guzia musikaxekin egin bear da)

(Eskimal bat aterako da bere etxetik; eguaraldia nolakoa dagoan ikusiko du, ta alde batera ta bestera begiratuko du; garrrena sartuko da beriz; aterako da arrantzako kaña batekin eta arrantzan asiko da. Orrela dagoala motor soifua aundi bat entzungo da, ta eskimala ikaratu ta etxe-barrua sartzen da. ~~Orduantxe~~

(Orduantxe eltzen da Txurrunpilloa, goitik bera, ta antzestoki ertzean geratzen da. Txeru urtetzen da.

Txeru

Lurra!... (Irrixtatzen da)...Lurra ez, jela!... Brrr, au dek otza, au... Motorra jelatuta (Txurrunpilloa ukuitzen du) ...Txeru jelatuta... sugur punta ere jelatuta... anakak ere jelatuta (eskuak alkar jotzen ditu, anakin lurrean jotzen du, berotu naiean dabil). Dana txuri-txuria dago... Lurrean zuri... zeruan ere zuri... Txeru ere zuri-zuri dago... ta irrixtatzen da... Jela!... elurra!... (eskimal-etxeari begiratzen dio) ...Elur-bola ~~bat~~ aundi bat da au; ez, elur-bola ez, ba liteke etxea izatea!... zer etxe gero? Elurretan etxe bat? Elurrakin egindako etxe bat?!...

Polo Norte'an nago... oso urruti... Polo Nortea oso urruti dago, mundu goiko mutur-muturrean. Astronauta jaunak arrazoi zuan, Txurrunpilloa au noranai joan liteke, nora nai!... Nik jakin izan ba nu Txurrunpilloa Polo Norte'ra etorriko zala, nere

~~ardi larruarekin egindako~~
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ abrigoa ekarriko nuan, eta ur
 beroa ere bai ekarriko nuan, eta manta bero-bero bat ere
 ekarriko nuan... eta estufa bat ere bai, eta cafe-esne bero-bero
 bat ere ekarriko nuan.

Nik ~~ni~~ elur-bola au joko ba nuke, aterako ote
 litzake iñor?... ~~Eskimalak~~ Ba liteke eskimal bat ateratzea!
 Ara, iñor ateratzen ez ba da, elur-bola bat da; Ta norbaitek
 erantzuten ba nau, eskimal-etxe bat da.

(Jotzen du, ta eskimala ateratzen da)

Txeru

Egun on

Eskimala

^{geienak}
 (Onen itzak ez dira ulertuko; noizean bein itzen bat
 bakarra ulertuko da.

(Eskimalak Txurrupillaren berri eskatuko dio, ta
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ bildur
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ aundia eman diola. Txeru'k motor soifruak egingo
 dizkio ^{avakin} ta kiñuka esango dio ez diola bildurrik izan bear)

Txeru

Otza daukat.

Eskimala

(~~XXXXXXXXXX~~ Etxe barrenara sartzeko kiñua egiten dio)...Iglú

Txeru

Gosea ere ba daukat nik.

Eskimala

...Iglu... (Etxea erakutsiaz)

Txeru

Ondo dago, ba nua zure atzetik. (Eskimala barrenara
sartzen da)... ~~XXXXXX~~ Eskimal txiki au oso ona da, bere etxera
 sartzeko esan nau. Iglu... izen polita da etxearentzat. Sartuko
 naiz...

(Sartzeko dagoala, Txeru'k galdetuko die umeei ia eskimala
nola sartu dan, buruz aurretik edo ~~XXXX~~ anak aurretik dituala...
Nola umeak kontu aundiarekin begiratzen duten, esango diote burua
sartu duala aurrena, makurtuta sartu baita)

(Orain musika utsa entzungo da)

(Antzeslekua utsa dagoan bitartean, foka bat etorriko da Txurrupillaren ondora, ta ukutuko du. Orrela dagoala, artsa zuri bat etorriko da burrua billa ba lebil bezela... Fokak iges egiten du, ta artsa bere atzetik joango da.)

(Txeru iglu'tik ateratzen da, artsa zuri baten larrua besoetan ~~bizkarra~~ duala)

Txeru

Korrika dijoan artsa zuriari begira egon
(~~Artsaxxxxiarixigexxxgixexxaxixidax~~ eta gero umeei itz egiten die) ...Artsa zuria oso gaitoa da...
 Danak ikaratzen ditu... Fokak ere ikaratzen ditu... Eskimalaxx gaxoak ere ikaratzen ditu... Txeru ere ikaratzen du... (Urrutira begiratzen du) ... Orain urruti dago, ez dago peligrorik, ez dago bildurrik, artsa zuria ^{urruti} joana da ~~urruti~~... Eskimalak bai onak dirala!... Eskimalak eman nau edari bero-bero bat, oso goxoa edaria... ~~ta~~ ta gero artsa zuri baten larrua eman nau bero-bero egoteko... Bañan ez dakit larru au nola jantzi. Amonak erakutsi ziran neri nola alkandora jantzi, ta nola galtzak jantzi, nola galtzerdiak jantzi, nola txapela jantzi, nola oñetakoak jantzi, bañan nola sartuko naiz artsa baten larruan? (Alegiñak egiten ditu; ez luzeegi; ala, azkenean bizkarra-
 ren gañean nolabait jartzen du)... Orain artsa zuri bat ematen det, e?... Orain nere amonak ikusko ba ninduke?... Ikaratuko litzake ~~gaxoa!~~ ^{gaxoa!} (Lau oñetan jartzen da, ta alegiñean artsaren antzera ibiltzen da, ta artsa soiñuak ere egiten ditu)... Ta ala dabillega egitazko artsa-orrua entzuten da)

Txeru

...Oraingo au ez nintzan ni!... Foka bat ote da?... (artsa-orrua alderatzen da)... Ez, ez da ~~gaxoa~~ foka bat, artsa txuria baizik, egitazko artsa aundi bat... (Eta beriala Txurrupillora

sartzten dam ta burua ateratzen du)... Eskimala ez dedilla bere iglu'tik atera!... (Artsa-orrua entzuten da, ta andik pixka batera Txeru'k burua ateratzen du berriz~~ta~~ eta umeei esaten die): ~~xxxxxx~~ Ixili, ~~ixixxxx~~ xiiiiiii, ez gero soñurik atera... Ez dago iñor. Emen ez da iñor ageri, ez iglu'an, ez Txurrunpilloan, ezta emen kanpoan ere... (orrua berriz). Txeru'k berriz bere burua iskututzen du, ta artsa zuria sartzen da ta iglua kanpotik ikusten du, ta norbaitz urten bear ba luke bezela zai egoten da, hañan ori utzi ta Txurrunpillora begira geratzen da gero, ta ondoratzen zaio, bañan orduan Txeru'k motorra abiatzen du ta elizea mugitzen asten da, ta artsa, ikaratuta, iges ~~ixixxxx~~ ^{joaten} da beste alderaño, eta dar-darka ez da Txurrunpilloari begiratu ere egin nai. Orduan, Txeru'k burua atera, ta ~~kanpera~~ nola ez duan iñor ere ikusten, kanpora urtetzen da mantxo-mantxo)

Txeru

Artsa oso bildurtua dago, e?... Nik ~~ixaxaxukaxixit~~ oraindik geiago ikaratuko det, ikusiko dezute... (Txeru lau oñean jartzen da ta artsaren orru atera naiean dabil. Orduan artsa bueltatzen da, bere arerio bat arkitu ba lu bezela. Orduan burrukan asten dira, aurrena mantxo ta gero azkar eta azkarrago, ballet bat bezela, berebiziko soifnuak atera arte. Dantza bat bezela izango da au, ta umeak par ~~ixixaxixit~~ egin dezaten. Azkenean, alkar ikusi gabe kruzatzen dira, artsa zuria iglo'aldera dijoa ta Txeru, berriz, Txurrunpillora. Txeru'k artzen du soka bat, soka-lazo bat, eta artsaren atzetik eldu ta lotzen du.

Txeru

Irabazi det!... Arrapatu zaitut... Eskimal txikia, etorri zaitetz, arrapatu det artsa; ~~ixixaxit~~ sokarekin arrapatu det, arrai bat bezela.

Eskimala

(Iglu'tik ateratzen da. Arrituta dago, ta begira-begira

Umaniz
Txeru

[Redacted text block]

4/8/81

[Redacted text block]

[Redacted text block]

([Redacted text block])
da gero)

Txeru

Aurrena frenua kendu (motor soifua), gero motorra
 asi (elizea bueltaka asten da) ta orain pedala zanpatu...
 (abiatzen da) bahua!... Agur, eskimal txikia, agur...
 (Txirrinpillua gora aldera jotzen da ta alde egiten
du)

(Musika)AZKENEKO ATALA ~~(Zapiaren atzean)~~

(Musika ari duala, eskimal txiki^aagurka ariko da,
ta gero bere iglu'a sartuko da. Zapia itxiko da)
 (ORAIN zapiaren surrean)

Txeru

Lurra!... Astronauta jauna (zurrunkaka ari da
 (Umeei)
 norbait) Astronauta jauna!... Astronauta jauna lo dago ...
 Txurrumpilloa bere ondoan utziko det... (Bultzaka eramaten
du Txurrumpiloa, eta ia zapiaren atzean iskutatu danean
bueltatzen da ta ixilik esaten du) Orain, agur, urruna arte,
 muxu asko zuentzat (eskuekin kiñu egiten du) ta urruna
 arte! Agur!

ERREGĒAK ETA ARTO ALEA

I atala

(Kanpanako baserri-sukalde batean ari dira ~~xxxxxxx~~ ama semeak izketan)

SEMEA: Amatxo, kalera joan bear al degu bizitzera?

AMA: Bai, seme.

SEMEA: Zergaitik?

AMA: Kaletik urruti dago baserri au, seme.

SEMEA: Bai, amatxo, baiñan nik ~~xxxxx~~ baserrian bizi naiago

det ala ere.

AMA: Zergaitik?

SEMEA: Ementxorik eta olloak eta beiak eta txekorrak eta

beste animalia polit asko dauzagu ta.

AMA: Baiñan ~~kalean~~ ere beste bentajak ba ditugu, ordea.

SEMEA: Zer bentaja, amatxo.

AMA: Ba trena bertago, ta ~~automobillak~~ ^{deidak} erosoago, ~~ta~~ ^{ta automobilak ere bai.}

SEMEA: Amatxo, ta zergaitik ez degu kaletik onera kamio zabal

bat egiten; automobilak ere igoko dira orduan.

AMA: Bai, baiñan lan asko egin bear da orretarako.

SEMEA: Nik egingo nuke lana; nik baserriann~~xxxxxx~~ bizi

naiago det.

AMA: ~~Kanpanaxxxxxxxx~~ Baserri au kaletik urruti dago,

seme; ez al zera gogoratzen lengo urtean erregerik ere ez

zala onera ~~xxxx~~ etorri.

SEMEA: Zergaitik~~xxxxxx~~ ez ziran etorri, ama.

AMA: Ba urruti dagoalako.

SEMEA: Orregaitik?

AMA: Bai, noski.

SEMEA: Ta kalera joaten bagera, jostailluk ekarriko al dizkidate.

AMA: Noski, seme, kalean bai.

ERREGEAK ~~ETA~~ TO ALEA

Kaleko

II atala

Sukaldean ama ta semea ari dira izketan

SEMEA: Amatxo, erregeak gaur etorriko al dira?

AMA: Bai, seme, gaur gabean.

SEMEA: ~~Amabixan~~ Gabeko amabietan?

AMA: Ez dakit, seme, amabi-amabietan etorriko diran; baiñan amabik inguruan etortzen omen dira.

SEMEA: Amatxo, ta zuk ez al dituzu erregeak beiñere ikusi?

AMA: Ez, nik ez... Erregeak ez ditu iñortxok ere ikusten.

SEMEA: Iñorrek ~~ez~~ ez?

AMA: Ez, iñorrek ez.

SEMEA: Nik ba dakit nork ikusten dituan...

AMA: Nork?

SEMEA: Jaungoikoak!

AMA: A, noski, Jaungoikoak bai. Baiñan beste iñortxok ere ez.

SEMEA: Beste iñortxok ere ez?

AMA: Ez,

SEMEA: Nik ba dakit beste nork ikusten dituan.

AMA: Nork?

SEMEA: Amabirjiñak.

AMA: A, noski, amabirjiñak bai...

SEMEA: ~~Amatxo~~ Ta nik ba dakit beste nork ikusten dituan...

AMA: Tia, tia, zapatak garbitu al dituzu?

SEMEA: Bai, amatxo.

AMA: Ondo-ondo garbitu al dituzu, gero!

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

jarriku.

Zaprtak

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

III [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

gizona.

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

det?

BALTAXAR: Ez baiño...

GAXPAR: Tia, mutiltxo onek gurasoak esaten dioten guzia egiten du, ta eskolara zintzo joaten da, ta bere lagunekin ere jostatzen pakean ibiltzen da.

MELTXOR: Orduan ~~zerkharikharik~~ asko balio duan zerbait jarri bearko diogu, e!

GAXPAR: Bai, merezi du.

BALTAXAR: Zergatik ez diogu bizikleta bat jartzen.

GAXPAR: Egon zaitz ixilik, bizikleta batekin bere burua puzkatuko du ta.

BALTAXAR: Orduan,... Zergatik ez diogu baloi bat jartzen?

GAXPAR: Egon zaitz ixilik, ~~baloi batekin~~ baloi batekin jostatzen dabillega anka bat puskatzeko? Ez orixe?

BALTAXAR: Orduan zer ba?!

MELTXOR: Ez zazula bullarik atera, gizona, ^{mutikoa} esnatuko dezu ta.

GAXPAR: Ba dakizute zer jarriko dioten?

~~MELTXOR: Ez.~~

BALTAXAR: Ez.

MELTXOR: Ez.

GAXPAR: Arto ale bat jarriko diot.

BALTAXAR: Zer?!... Arto ale bat?

MELTXOR: Bai.

BALTAXAR: Ori al da mutil ona izan dalako premia?!

MELTXOR: Bai, ori da premiorik ederrena.

BALTAXAR: Bueno, baiño...

MELTXOR: Tia, tia, Baltaxar... Beti ba dezu zerbait. Mutiko ^{Gaxparrena} au ^{Meltxorrena} da, ta berak nai duana jarriko dio.

GAXPAR: Ara ^{Meltxor} ^(Musten) du zapata batian, nere aurtengo erregaloa, Arrantzu'ko Patxi.

D

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

digala,
~~_____~~

SMA/K: [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

D

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Ai, [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

AMA: Ba... uf!... [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

SORGINAREN URREA
(hese ipui batetik agokatu)

Persona jeak:

~~Abelak~~ Mutikoa

Amona

Gizona

~~Mutikoa~~

Andrea

Mutil koskorra

Ama

Aita

[Redacted]

[Redacted] *be:* [Redacted]

NOI [Redacted] mutikoari: Aizu, ta ez al dezu ikastolara

[Redacted]

[Redacted], amona, aspaldi!...

[Redacted] *sendean*

ixok [Redacted] Ja, ja... *ba*

MONA [Redacted] mutikoari izketan: [Redacted] Ba

[Redacted]

[Redacted], [Redacted] ba [Redacted]
[Redacted] begira-begira [Redacted]

MUTIKOA, Gizonari izketan: Irakurtzen, bai gizona, aspaldi ikasi ~~nik~~ nuan nik ori!... Ufa!... Baiñan, ba al dakizu zer pasatzen zaiten?

GIZONA: Zer? ~~Umea~~ Umea (U)

GIZONA, Gero umeei begira: Ni sorgiña naiz; gizonez jantzita nago; baiñan sorgiña naiz!... Ixo, e!... Ixo! Xxxxxxiii.....

MUTIKOA: Ba, ba dakizu zer pasatzen zaiten?... ~~Ez~~ Zera... Dana irakurtzen ba dakit, baiñan aurreneko orri au ezin det entenditu... Irakurriko al zidazuke zuk?

GIZONA: Bai, bai...

GIZONA, Umei begira: Ume au gezurretan dabil, gezurretan; ^{mutiko orri ez dak irakurtzen,} baiñan ez diot orain ezer esango.

MUTIKOA, Liburua ematen: Ara, irakurri akidazu ba lenengo orria, gizona.

GIZONA: Bai, bai... pixka bat irakurtzen egoten da, ixilik. Ba dakizu zer esaten dun?

MUTIKOA: Ez.

GIZONA: Ba, liburutxo onen lenengo orriak diona da, liburutxo onen jabea gaur gabeen Txistoki 'ko etxe zarrera joaten ba da, Zaku bar urre arkituko duala.

MUTIKOA, Pozez zoratzen: Bai?!

GIZONA: Bai, bai... Ta gero

GIZONA, Umei begira: ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ Ixo, e!

MUTIKOA: Zaku bete urre?

GIZONA: Baietz, ^{bat} mutiko, ala dio liburutxoak aurreneko orrian. Eta orain ba nua, agur. gaten da.

MUTIKOA: Ederki naiz... Aufa!... Au dek, au!... Orain bai

aberastuko naizela!. *Ta*

~~MUTIKOA~~ *MUTIKOA* *Umeei begira*: Gaur gabean aberastuko naiz! Aupa!

~~ANDREA~~ *ANDREA* ~~Sartzen~~ *Sartzen*: Egun on, mutiko. Zer egiten dezu or? Urari begira?

~~MUTIKOA~~ *MUTIKOA* ~~Umeei begira~~ *Umeei begira*: ~~...~~

~~ANDREA~~ *ANDREA* ~~...~~

MUTIKOA: Emen nago, amorrariak ikusten.

ANDREA: Ara zer liburu polita!.. Irakurtzen ba al dakizu?

MUTIKOA, *Umeei begira*: Ara, ixo..., ara emen beste bat, onek irakurriko nau beste orri bat... Ixoooo..... *Eta andrean ikeretan:*

MUTIKOA: Bai, irakurtzen ba dakit... Baiñan oraindak aurreneko orria bakarrik ikasi det; bigarrena, ^{irakurtzen} ez dakit, zuk irakurriko al zidazuke?

ANDREA: Bai, bai, irakurriko dizut. *Eta gero*

~~ANDREA~~ *ANDREA* *Umeei bakarrik*: Ixo, mutiko onek ez daki, ni andrez jantzitako sorgiña bera naizela... Ja, ja... Ixo.... Onek ez daki ni sorgiña naizela!....

MUTIKOA: Tori ba liburutxoa, ^{andrea,} ta bigarren orria irakurri akidazu.

ANDREA: Bai... Ara, bigarren orri onek diona da:URREAREN konturik iñorreri ez esateko, ta beraren billa zu bakarrik joateko.

MUTIKOA: Bakarrik?

ANDREA, *Umeei begira*: Ara, mutikoa ikaratu da, ixo... *Ta gero umean:*

~~ANDREA~~ *ANDREA* *Bai, bai*,URREAREN billa bakarrik joateko. Ta orain joan egin bear det, ~~liburua ematen dio,~~ agur e? *Liburu ematen dio.*

MUTIKOA: Bai, agur ... *Umeei begira*: Gabean Txistokira bakarrik!....

MUTIL KOSKORRA, *Sartzen*: Zer zaude or, urari begira?

[Redacted]

[Redacted] 5000

[Redacted] : 22/2

M [Redacted]

[Redacted]

ta ges multi kuar:

~~TIL KOSK~~ [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

TUTIL KOSKORRA [Redacted]

[Redacted] ja...

M [Redacted]

[Redacted]

MUTIKOA: Au dek, au!... Orain bai betiko ondo bizi naizela!
~~Eskola~~ Ikastolara joan izan ba nintzan, ez nintzan aberastuko.
 Beti or, irakurri ta irakurri, ta lan eta lan!... Zertarako?
 Emen lasai-lasai egon, eta aberatsa!... Aupa!... ta altxa
ta joaten da txistuka.

Zapua petri

(Spacio: 35 u)

II atala

Dana illun dago; ez da ezer ikusten.

MUTIKOA: Orrera sartu bear al det nik? ... Illuna dago, e!
 Emen ez da ezer ikusten. (Bar-darka izketan)... (ari da, ta) Gauzak
eroriko ba lirake bezela soñuak atera bear dira, estropozoka
baitabil illunpetan. Ai, ai!... Au miña!... Zer erori zait
 neri burura?... Ai, nere anka!... Zer da au, arri bat?!...
 Nik ba nituan emen poxpolo batzuek... Ia, emen, poltxikuan?..
 Ez daude... Emen... A!... Ara, emen daude, (Poxpolua pixtutzen
 du

betoraduan ikusten dano

Etxe zar-zar bat da; dana eroria dago; emen ez da aspaldi
iñor bizi

MUTIKOA, (Poxpoloak irauten dion bitartean) Ara, au zer da!...

~~Emen ez da ezer ikusten~~... Eta ijitoak emen lo egiten dute
 batzuetan... Ai, au dek bildurra, au... Epa! Ez al dago emen
 iñor?... Ai, ama... Zergatik sartu naiz ni onera... Urrea
 arkitzeak ere ematen ditu lanak... Ai! (Poxpolua itzaltzen zaio)
 Ara, poxpulua itzaldu zait... Au dek lana au. Ai! Zer da au! 41-
karatuta Zer da, zer da?!... Ai, eskallera zar bat! Ijitorren
 bat zala uste nuan!... Ai, ai... Au dek bildurra au!... (Pixtu-
tzen du beste poxpulua) Au zer da!... Emen ez dago zakurik;
 ez da iñundik ageri... Eskallera igo bearko ditut, ba liteke ta

urrez betetatko zakua an goien egotea... Itzaltzen zaio
poxpaloa berriz Ara, berriz argirik gabe... Igoko naiz
gora, ia an goien dagon... Eskallera igotzen pausok eta
soiñu batzuek Ai!... eskallera au puzkatua dago... Ni ilko
naiz emen!... Ara, gora eldu naiz, ta emen... ia poxpolo
batekin zerbait ikusten dan... Pixtutzen du poxpola Ara,
au ere bekoa bezela dana puzkatua dago... Ara, or lo
egingo dute ijitoak, or dago tokia... Ta ara zakua!...
Ara, ara!... Itzaltzen zaio poxpola Emen dago, emen dago!...
Au dek pixua au!... Nola eramango det nik au etxera?...
Baiñan zer egingo det nik orrenbeste urrerekin?!... Au
dek pixua, au!... Eup!... Jasotzeko indarra egiten du Ba nua...
Eskallera baranda au puzkatua dagon.. ni emendik bera eroritzen
ba naiz, zaku ta guzti, burua puzkatu zait... Au dek pixua, au!...
~~Nun dago eskallera? Ara emen eskallera~~ Eskallera jexteko pauso
soiñuak Mantxo jetxi bear det nik emen, bestela... Ai!... emen dago
~~eskallera~~ puzkatua dagon eskallera maila... Eup!... Jesus,
au dek pixua au!... Zakua lurrean uzt en du... Ez al da iñor egongo
emen, e?... Poxpolo bat pixtu bear det, ia atea nun dagon... Pixtutzen
du Au dek etxe zikiña, au... Ez al da, gero, emen ijitorik egongo, e?
Bildurrak izketan Emen bat ateratzen ba zait bikurrak ilko naiz!
Tia, goazen, goazen... Zakua bizkarrera igotzen du Eup!... Au
dek pixua, au!... Eztopozoka, soipuk ateratzen, dijoa Ai!... ~~zaku~~ nere
anka!... Ara, atia, azkenean... Ba zan garaia!... Orain etxera,
ta aberastu naiz!... Aupa!... Agur, ijito-etxea!... Agur, Txistoki!...
A zer poza emangodioten nik amari zaku bete urre erakusten diotenean!...
Ezkerrak ez naizela ikastolara joan!... Ikastolara joan izan ba nintzan,
ez nuan orrelakorik beñere arkituko. Ikastolan beti ~~letu ta letu~~ ^{irakurri ta irakurri...}
Zertarako? Ala, etxera, ta orain aberatsa izango naiz betiko!...

Zakua jexte

[redacted] ogten.

AMA: Nun ote
Ba deki's

[redacted]

deika: Aizu!

[redacted] Goro, Gijuneri:

ta...

[redacted]

dago?...

[redacted]

MUTIKOA

~~EMEA~~ (Beti ixilka) Emen.

AMA: Nun?

MUTIKOA: Emen ba. (Atetik burua sartzen du)

AMA: Ai, nere semea, etorri zaitez!

MUTIKOA: Ta aitatzko?...

AMA: Aitatzkoa oiean dago... Ixilik, oraintxe zure galdezka zan eta.

MUTIKOA (Zaku ta guzti sartzen da): Ama, ama!...

AMA: Zer dezu zaku orretan? seme?

MUTIKOA: Emen?... Urrea, ama, urrea!!

AMA: Zer?!

MUTIKOA: Baietz, ama, urrea!...

AMA: Egon zaitez ixillik, ume!

MUTIKOA: Baietz, ama, baietz!... Aberastu gera, ama, aberastu gera!

AMA: Aberastu?!... Nola, seme?

MUTIKOA: Baietz, ama... Orain aitatzok ez du lanik egin bearko, ta zuk ere ez...

AMA: Nola liteke ori? (seme)

MUTIKOA: Baietz... Eta ni Andoain go alkatea izango naiz, eta etxe berri bat erosiko dugu ta danok ondo biziko gera betiko, ama....

AMA: Zer amets da ori, seme?

MUTIKOA: Ara, amatxo, ara... ~~Begira zazu (zakua erakusten dio)~~ Zakua erakusten dio Ara zer pixua, ama?....

AMA: Zakua ~~erakusten du~~ lurretik artu ta pixka bat jasotzen du Ai, bai, oso pixua dago... Ta zer dago or?

MUTIKOA: Ama, urrea dala?!

AMA: Urrez betea zaku ori, ez da posible!

MUTIKOA: Baietz, ama... Begira zazu (ta zakua askatzen du).

AMA: (Zakura begira): Baiñan emen arria besterik ez dago, seme!

MUTIKOA: Arriak? (eta barrena begiratzen du).

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

joan...

[Redacted]

M

[Redacted]

dizut... *fl*

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

AM&xt:

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

MADE IN U.S.
FIDELITY & BOND

AMA: Zer dion? Ara, liburu onek esaten du ~~zuri~~ zuri pasa zaizun guzia.

MUTIKOA: Meri pasa zaiten guzia?

AMA: Bai, seme; irakurtzen jakin izan ba zendun, jakingo zendun emakumea ta gizon gaztea ta mutikoa ta liburua eman zizun amona sorgiña bera

~~z~~it^zala...

MUTIKOA: ~~Ik~~karatuta? Sorgiña?!...

AMA: Bai, sorgiña bera zan.... Ta gañera ~~ikasiko zendun~~ irakurtzen jakin izan ba zendun ikusko zendun Txistokiko etxe~~xxxx~~ zarrean zegoan zakua ariz betea zegoala.

MUTIKOA: L^liburuak orin^l esat^l en du?

AMA: Bai, orixe esaten du. Baiñan sorgiñak ba zekian zuk ~~ez zaiten~~ irakurtzen ez zakizula, ta zuri lekzio bat eman nai izan dizu.

MUTIKOA: Ai, ai... Or^lain bai ~~ez~~ ikasiko detela!

AMA: Noski, seme, orrela e z dizu iñork engañatuko.

MUTIKOA: Egia da, ama.

AMA: Bai, ta orain joan zaitez oera, biar ikastolara joan bearke dezu ta.

MUTIKOA: Bai, matxo... ~~ikastolara joan~~ ^{Eman idazu} muxu aundi bat. ~~(Emanen dio)~~... Ondo lo egin. ~~(Eta ba dijoa)~~

AMA; Ondo lo egin, seme.

AMA, ~~(Jendeari begira)~~ ^{Ondeko}: Nere mutiko au ona da, oso seme ona da; baiñan ikastolara joateko alper xamarra... Baiñan sorgiñak eman dion lekzio onekin, mutikotxo onek ikasiko du orain askar asko.

ZAPIA
~~XXXXXXXX~~ JETXI